

WATERAGENDA DEN HAAG 2022-2025

Water in Den Haag

Voorwoord

Leven met water. Als inwoner van Den Haag sta je daar niet dagelijks bij stil. Als het storm blijft het water veilig achter de duinen, overtollig regenwater wordt via riolen en sloten naar zee afgevoerd, sloten en grachten blijven binnen de oevers en ons afvalwater wordt naar de afvalwaterzuiveringen geleid. Of het nu regent of droog is, het water blijft op peil.

Dit alles is niet vanzelfsprekend. Dat kunnen wij zien in andere landen en werelddelen, maar ook dichterbij huis. Den Haag is in 2020 en in 2021 opnieuw geconfronteerd met overlast door extreme neerslag op Scheveningen en Loosduinen. Ook met droogte zijn we de afgelopen jaren regelmatig geconfronteerd, met 2018 als extreem voorbeeld.

Het zesde beoordelingsrapport van het Intergouvernementeel Panel van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (AR6 van het IPCC) geeft aan dat de weersextremen meer en sneller toenemen en dat de zeespiegel mogelijk sneller stijgt dan eerder voorzien. Dit onderstreept de toenemende urgentie van handelen. We nemen daarom de oproep van de Deltacommissaris ter harte om water als ordenend principe van de ruimtelijke ordening te hanteren.

Door de gevolgen van de klimaatverandering en de daaraan gerelateerde zeespiegelstijging worden wij als gemeente en waterschap geconfronteerd met extra opgaven. Wij werken hard aan het creëren van voldoende ruimte om het water bij hevige regenval te kunnen opvangen –vergroten van de ‘sponswerking’– en aan de veiligheid van de kust. Ook verbeteren we stap voor stap de waterkwaliteit, waarbij we ook plastic afval in het water aanpakken, want schoon water is cruciaal voor de biodiversiteit.

Voor zowel de bewoners als de bezoekers van de stad is het bovendien van belang dat het water er aantrekkelijk uitziet en dat we er recreatief gebruik van kunnen maken. Daarom is er ook veel aandacht voor de cultuurhistorische waarde van grachten, voor watergebonden natuur en voor recreatie gebruik zoals varen, suppen en zwemmen. Samen creëren we ruimte voor water en groen bij nieuwbouwplannen en ontwikkelingslocaties en stimuleren we bewoners om zorgvuldig om te gaan met het water in hun stad. Wij maken heldere afspraken over de uitvoering van maatregelen waarmee we samen ambities willen bereiken en bij het dagelijks beheer en onderhoud van het watersysteem.

Sinds de jaren 80 zijn grote stappen gezet in het verbeteren van de waterkwaliteit en het vergroten van de veiligheid door tal van maatregelen in en langs de watergangen en door de aanleg van grote calamiteitenbergingen. De vuiluitworp vanuit de riooloverstorten is door verbeteringen in het rioolsysteem en door stelselmatig afkoppelen sterk verminderd, de achterstand in baggerwerk is weggewerkt en het rioolstelsel is technisch op orde. Door de getroffen maatregelen vindt het hemelwater bij hevige regenval beter zijn weg naar (en in) het watersysteem. En bij de inrichting van de watergangen is meer ruimte gegeven aan de natuur.

In de aankomende periode willen we extra aandacht geven aan het Haagse watersysteem. Het water stroomt vanuit een groot deel van Delfland door de binnenstad naar het gemaal Schoute bij Scheveningen waar het op zee wordt uitgemalen. De grachten in de binnenstad hebben echter een beperkte capaciteit en in combinatie met de grote hoeveelheid verharding in het stedelijk gebied leidt dit tot belasting van het watersysteem buiten de stad. Met de klimaatverandering en de toenemende kans op extreme regen wordt dit effect sterker. Extreme neerslag leidt ook tot een grotere kans op wateroverlast op straat als de neerslag de capaciteit van de riolering te boven gaat. Voor deze opgave zijn nieuwe stappen nodig. Immers, als we nu al anticiperen, dan kunnen we hogere maatschappelijke kosten door moeilijke inpasbare maatregelen later voorkomen.

In het begin van het afgelopen decennium hebben we de bouwdynamiek zien afnemen, waardoor verbetermaatregelen vooral neerkwamen op het slim combineren met beheeropgaven. In de bestaande stad blijven bij beheer en onderhoud nog tal van kansen (en opgaven). De laatste jaren trekt de economie aan en versnelt de stedelijk ontwikkeling weer. Met name in en rond het centrum van de stad en langs de kust gaat de komende jaren veel veranderen. De Binckhorst transformeert, de haven neemt een steeds meer centrale plek in als economische en toeristische

motor en voor de gehele stad geldt een verdichtingsopgave, waarbij steeds meer mensen zullen wonen en werken op hetzelfde gebied. Dit zorgt voor druk op de ruimte, maar biedt tegelijkertijd ook mogelijkheden om ons aan een veranderend klimaat aan te passen.

Steeds meer ook doen we dit samen met de Hagenaars. In diverse delen van de stad zijn mensen actief met het helpen schoon houden van het water. En er zijn nog meer mensen met goede ideeën om het water leuker en aantrekkelijker te maken. Ideeën die zij zelf willen helpen verwezenlijken. Daar maken wij dankbaar gebruik van en dat willen we vooral stimuleren.

De Omgevingswet is aanleiding om vaker als gemeente en waterschap gezamenlijk thema's op te pakken en de samenwerking procesmatig te intensiveren. Om de gesprekken op visieniveau te kunnen starten heeft Delfland een Watervisie opgesteld waarmee input kan worden gegeven voor afwegingen die bij de omgevingsvisie moeten worden gemaakt. Maar voor slim samenwerken is meer nodig dan alleen beleidsmatige uitgangspunten. Er is een structuur nodig die beide organisaties in positie brengt om het watersysteem doelgericht en op alle aspecten te versterken. Iedere organisatie heeft een eigen taak en kan daarbij het werk van de ander soms vergemakkelijken. Daarom geeft deze Wateragenda ook meer inhoud aan een structurele samenwerking en samenspraak.

De Wateragenda is voor dit alles de leidraad. Een beleidskader en werkplan ineen, waarin we de onderlinge afspraken voor de komende jaren vastleggen en waarbinnen de plannen die beide organisaties maken een gemeenschappelijke basis en een podium voor afstemming vinden. Het biedt een overkoepelend kader voor alle zaken die Delfland en Den Haag binnen hun eigen taken en verantwoordelijkheden uitvoeren met daarbij een actie- en wensenlijst waar we gezamenlijk onderzoek naar doen. Daarbij geven we burgers, bedrijven, andere overheden en maatschappelijke organisaties een indruk van wat we gaan doen om het Haagse watersysteem nu en in de toekomst schoon, aantrekkelijk en veilig te houden. Daarbij zetten we in op het vergroten van de sponsoring, het verbeteren van de (doorstroming van de) waterstructuren, het versterken van de ecologie en het stimuleren van recreatief gebruik van water: water als leidend principe voor de inrichting van de stad.

Hilbert Bredemeijer

Wethouder Onderwijs, Sport, Buitenruimte,
Gemeente Den Haag

Marcel Belt

Hoogheemraad, gebiedsportefeuillehouder
Den Haag,
Hoogheemraadschap van Delfland

Liesbeth van Tongeren

Wethouder Duurzaamheid, Milieu, Energietransitie,
Gemeente Den Haag

1 Een wateragenda

Den Haag en Delfland zien het opstellen van een wateragenda als middel om afspraken te maken over het omgaan met water in en om de stad. In eerdere versies ging de aandacht vooral uit naar het realiseren van schoon en gezond water in Den Haag en later ook steeds meer naar het veranderende klimaat. Het recent verschenen rapport van het IPCC schetst een nog veel urgenter beeld: de kans op weersextremen is nu al groter dan voorzien en zal verder toenemen. Voor neerslag stijgt de kans op extreme hoeveelheden, maar ook de kans op een langere duur en voor een groter gebied. Ook stijgt de kans op extreme temperaturen (hitte) en zullen droogtes vaker optreden.

Met deze Wateragenda pakken Den Haag en Delfland de wateropgaven integraal op: mede met het oog op de verdergaande verdichting, komst van de omgevingswet en het veranderende klimaat. Dit doen we in samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen, economie, recreatie, biodiversiteit en cultuurhistorie.

In tal van facetten van het werk aan het water en aan de stad komen we elkaar tegen. Bijvoorbeeld bij wateradviezen voor ruimtelijke plannen, vergunningen voor werkzaamheden, het werken aan goed functionerend en aantrekkelijker watersysteem en het versterken van de biodiversiteit. We kunnen elkaar versterken in het dagelijks onderhoud, bij de aanpak van overlast, bij het samenwerken in de waterketen en bij de noodzakelijke inspanning om de verwachte klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden.

Nieuwe wet- en regelgeving

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed, en beziet ontwikkeling, beheer en gebruik in samenhang. Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Klimaatadaptatie is in de NOVI opgenomen als één van de vijf grootste opgaven (www.denationaleomgevingsvisie.nl).

In navolging van Brusselse regels (Kaderrichtlijn Water- KRW) wordt per stroomgebied een beheerplan opgesteld. Delfland en Den Haag liggen in het stroomgebied van de Rijn-West en hiervoor is het StroomGebiedBeheerPlan Rijn-West 3 opgesteld (SGBP3 2022-2027). Delfland vertaalt dit naar maatregelen in haar beheergebied en stemt met inliggende gemeenten af over de invulling hiervan. In 2015 is hiervoor een bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water Delfland opgesteld. Deze overeenkomst wordt ook voor de periode tot 2027 als leidraad aangehouden.

In de Haagse Kadernota Duurzaamheid wordt op 4 thema's gewerkt aan een duurzame toekomst. Deze thema's zijn schone energie, schoon vervoer, een schone leefomgeving en duurzamer omgaan met grondstoffen. Water heeft op al deze thema's raakvlakken (water als drager van energie, water om over te varen) waarbij een schone leefomgeving, maar vooral ook schoon water als belangrijk element in de openbare ruimte.

Den Haag werkt op dit moment ook aan een omgevingsvisie. De gevolgen van het veranderende klimaat nemen we mee in het toekomstbeeld van de stad Den Haag. Dat een klimaatbestendige stad bijdraagt aan de gezondheid van onze inwoners is een belangrijk uitgangspunt voor de omgevingsvisie. Op gemeentelijk niveau zijn verschillende beleidskaders verschenen die een relatie hebben met duurzaam waterbeheer, zoals het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025, de Agenda Ruimte voor de stad 2016 (RIS295016), de nota Haagse Hoogbouw: Eyeline en Skyline 2017 (RIS298448), de Nota Stadsnatuur 2020 (RIS305825), de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig (RIS308745) en Den Haag Resilience Strategie 2019 (RIS302023). Maar ook gezamenlijk zijn kaders benoemd in de visie Toekomstbestendig Haags Water! en –samen met partners in de regio– in het Netwerk Waterketen Delfland.

De oproep vanuit het Deltaprogramma om water als sturend principe te gebruiken wordt in de omgevingsvisie vertaald naar de Haagse situatie voor de thema's waterveiligheid (duinen en boulevard), water aan- en afvoer in relatie tot neerslag en droogte, grondwater, waterkwaliteit en beheer van het watersysteem. Daarbij is zowel aandacht voor mitigatie (energietransitie en circulariteit) als voor adaptatie.

Binnen Delfland is de Watervisie één van de instrumenten om samen met gemeenten in gesprek te gaan over hun omgevingsvisie en water hierin een plek te geven. Daarnaast zijn voor deze Wateragenda onder andere het Waterbeheerprogramma, de Keur en Legger, de Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast, de Handreiking watertoets voor gemeenten en diverse beleidskaders op het vlak van de waterveiligheid en andere waterthema's relevant.

Verdeling van verantwoordelijkheden

De Waterwet geeft aan dat Rijk en provincies verantwoordelijk zijn voor de waterkwaliteit, waarbij provincies in de praktijk hun verantwoordelijkheid delegeren aan de waterschappen. Waterveiligheid is ook de verantwoordelijkheid voor Rijk, provincies en waterschappen. Omdat de wetgever zich er van bewust is dat waterschappen voor belangrijke ruimtelijke ingrepen vaak afhankelijk zijn van de medewerking van gemeenten, is in de Waterwet nadrukkelijk een artikel opgenomen dat gemeenten en waterschappen aanzet tot samenwerking (artikel 3.8).

In de dagelijkse praktijk heeft het waterschap de zorg voor voor het goed functioneren van het watersysteem. Daaronder vallen de verantwoordelijkheid voor het peilbeheer (het afvoeren van overtollig water om wateroverlast te voorkomen en het op niveau houden van het waterpeil in de sloten bij droogte en bij neerslag). Ook draagt het waterschap zorg voor beheer en onderhoud van dijken, waterkeringen en sloten. De gemeente onderhoudt de walkanten en oevers. Gemeente en waterschap zorgen samen voor het dagelijks onderhoud van het water, waarbij de gemeente de kleinere watergangen onderhoudt en het waterschap zorgt voor grotere watergangen die voor de afvoer van water het belangrijkste zijn. Ook bewaakt het waterschap de waterkwaliteit. Ook bij de verantwoordelijkheid voor veilig zwemwater trekken beide overheden samen op. Den Haag op haar beurt is verantwoordelijk voor een goed functionerend rioolsysteem om hemel- en afvalwater te kunnen inzamelen en transporteren. Het waterschap zuivert dit rioolwater dan weer. De gemeente zorgt verder voor de invulling van haar grondwaterzorgplicht. Bovendien zorgt de gemeente voor het beheer en onderhoud van constructies in en langs het water, voor het beheer van de openbare ruimte eromheen en voor de stedelijke inrichting.

Het behalen van doelen (governance)

Doelen voor het waterbeheer zijn landelijk vastgelegd. Er worden voor waterveiligheid doelen gesteld in Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) met een doelbereik voor 2015 en voor waterkwaliteit in het deelstroomgebiedsplan Rijn-West van de Kaderrichtlijn Water (KRW) waaraan uiterlijk in 2027 aan moet worden voldaan. Het hoogheemraadschap vertaalt deze doelen naar maatregelen die moeten worden getroffen in het gehele beheersgebied van Delfland. De gemeente steunt Delfland bij het nastreven van die doelen en het treffen van maatregelen.

Den Haag en Delfland hebben van begin af aan bijgedragen aan het ontwikkelen van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen met vele partijen in, en op initiatief van, de Provincie Zuid-Holland. Voor de provincie geldt een bouwopgave van 100.000 nieuwe woningen tot 2025. Deze grote bouwopgave wordt benut om deze woningen klimaatbestendig te ontwikkelen en hiermee schade of duurdere herstelmaatregelen in de toekomst te voorkomen. In lijn met het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is het doel van het convenant het verminderen van wateroverlast, hittestress, droogte en bodemdaling en het vergroten van de biodiversiteit.

Het Verstedelijkingsakkoord tussen BZK, IenW, EZK, provincies, acht grote gemeenten en de MRDH bevat afspraken om voorrang te geven aan de binnenstedelijke ontwikkeling in nabijheid van hoogwaardig OV, de zogenaamde geconcentreerde verstedelijkingsstrategie. Binnen dit Verstedelijkingsakkoord is in artikel 7f de volgende afspraak over het waterbelang gemaakt: *'Partijen spreken af dat herontwikkeling en nieuwbouw plaats vindt in principe conform de kwaliteitseisen van het convenant klimaatadaptief bouwen'.*

In 2014 is de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie verschenen. In deze beslissing staat het gezamenlijk doel centraal: in 2050 is het bebouwde gebied in Nederland, inclusief vitale en kwetsbare objecten, zo goed mogelijk "waterrobuust" en "klimaatbestendig" ingericht. Om de aanpak hiervan te versnellen en te intensiveren is daarvoor in september 2017 het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) gepresenteerd. Dit is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. De aanpak is vertaald naar zeven concrete ambities (zie figuur). Het doorlopen van de zeven ambities is een repeterend proces: elke zes jaar moeten overheden hun kwetsbaarheden in beeld brengen en een uitvoeringsagenda opstellen om de kwetsbaarheden te verminderen. Landelijk is opgeroepen om dit proces te versnellen.

Overkoepelend bij alle afspraken is de notie dat we samen op zoek moeten naar mogelijkheden en werkwijzen om in een complexe omgeving het waterbelang in goede banen te leiden. Samen volgen we beleidsontwikkelingen om instrumenten te kunnen kiezen en in te zetten waarmee doelen kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld een aanpassing van de Keur, hemelwaterverordening of waterbergingsfonds.

Het nastreven van ambities voor een duurzame en vitale stad

Bestuursakkoord Delfland 2019-2023 'Iedereen aan de slag voor water'.

Het bestuur van Delfland wil het waterbelang vroegtijdig borgen, het momentum benutten om werk-met-werk te maken, het waterbewustzijn van mensen vergroten en staat open voor maatwerk en een gebiedsgerichte aanpak. Belangrijke thema's daarbij zijn duurzaamheid, de waterketen, waterkwaliteit, biodiversiteit, recreatief medegebruik en cultuurhistorie.

Vanuit de Watervisie van Delfland wordt met gemeenten het gesprek aangegaan over hun omgevingsvisie en water hierin een plek te geven. De visie is verbeeld in een overzichtskaart gecombineerd met enkele karakteristieke doorsneden, in opgavekaarten met gebiedsspecifieke toekomstperspectieven en door middel van themakaarten waarin de opgaven, voor verschillende gebiedstypes, worden verbeeld. In de opgavekaarten wordt ook het handelingsrepertoire benoemd dat helpt om positief effect te hebben op de waterbelangen in een bepaald gebied. Hierbij worden 3 leidende principes gehanteerd:

- duurzame robuuste volhoudbare inrichting,
- integrale samenhangende systemen en

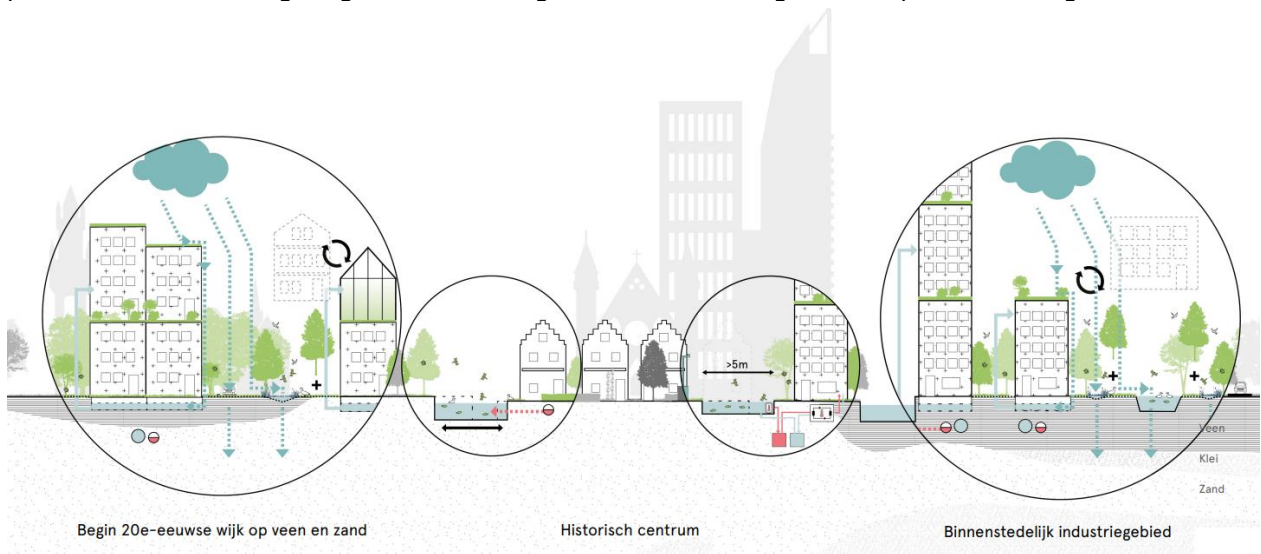
- houdbare aanvaardbare maatschappelijke kosten.

Voor Den Haag zijn de gebiedstypes Kust, Stad op zand en Stad op slappe bodem relevant, elk met karakteristieke kenmerken en toekomstige opgaven.

[Zie ook www.hhdelfland.nl/overheid/watervisie].

Als stad aan de kust en als stad op zand én veen zijn met name de opgaven 'Zeespiegelstijging', 'Zoetwatervoorziening i.r.t. droogte', 'Waterkwaliteit', 'Hitte' en 'Bodemdaling' relevant. De stad zal zich in het samenspel van klimaatverandering en stedelijke verdichting moeten richten op meer ruimte voor sponswerking door waterberging op het droge. Uitbreiding van het watersysteem, extra afvoercapaciteit / betere doorstroming zijn maatregelen die veelal conflicteren met de schaarse beschikbare ruimte. Als zulke mogelijkheden zich voordoen, of nodig blijken te zijn, worden deze gezamenlijk afgewogen.

In het weefsel van de stad moeten we nu al anticiperen op de aanpassing van de zeewering die op termijn nodig is. Zoals overal in de regio wordt een inspanning verwacht om de waterkwaliteit te behouden en verbeteren en (water-)natuur te versterken. Tot slot moet voor de laaggelegen diepe polders de ontwikkeling en gebruik van die gebieden worden afgestemd op bodemdaling.

Samen voor de stad

Onder het thema van Den Haag als mooie en leefbare stad hebben we een duidelijk beeld van de richting waarop de stad wil groeien. In de stad wordt geleefd. We werken hard om de stad aantrekkelijk en mooi te houden. Om dat te behouden maken we de buitenruimte mooier en groener. Na het opknappen van de wijken Bezuidenhout Oost en Kraayenstein is er een extra impuls aan het opknappen van NieuwWaldeck, Houtwijk en Mariahoeve. Bij deze opknapbeurten wordt het groende bestrating in samenhang met de riolering aangepakt en wordt direct gekeken naar klimaatadaptatie.

De mogelijkheid voor meer groen wordt samen met de stad continue onderzocht. Van een bos in de Vlietzone tot vergroening binnen de pleinenaanpak. In samenhang met de duurzaamheidssubsidies worden operatie Steenbreek en de Duurzame Dakenjacht voortgezet. Als het riool wordt vervangen, wordt het afkoppelen van regenwater altijd meegenomen als dit doelmatig en efficiënt kan gebeuren. Daarbij is de voorkeur om het regenwater lokaal (in de bodem) vast te houden. Om het water meer ruimte te geven bekijken we of we grachten weer kunnen openen, zoals we bij het Piet Heinplein doen en of vernauwingen zoals reeds gebeurd bij de Spuibrug en eendaags ook bij de Veenkade kunnen worden verbreed.

Klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen blijft bij bouwprojecten en stedelijke ontwikkelingen de norm. Omdat ecologische inrichting en beheer van de publieke ruimte onze standaard is, leggen we onder meer natuurlijkvriendelijke oevers aan en wordt nieuwbouw meer natuurinclusief.

De Haagse Wegwijzer Klimaatadaptatie, de klimaatatlas met uitkomsten uit de stresstesten en de risicodialoog zijn kaderstellend voor de te nemen klimaatadaptatieve maatregelen.

2 Integrale opgave

We werken samen in een complexe stedelijke omgeving aan integrale opgaven. Met de toenemende bestuurlijke drukte en grote hoeveelheid opgaven en de in het vorige hoofdstuk beschreven ambities is aandacht voor goede samenwerking en duidelijke communicatie niet altijd een vanzelfsprekendheid. We zien water als leidend principe bij de ruimtelijke inrichting, maar prioriteiten en kennis worden niet altijd samen gedeeld. Daarom is een basale overlegstructuur opgezet die ongeacht de drukte en het al dan niet aanwezig zijn van urgente besprekpunten staande moet worden gehouden.

De samenwerking gaat verder dan die tussen Delfland en Den Haag onderling. Met name voor Delfland is ook de regionale samenwerking van belang. Wethouders en hoogheemraden treffen elkaar twee á drie keer per jaar op een regionale Watertafel. Daarnaast vindt er twee maal per jaar, rond april en november een bestuurlijk overleg tussen Den Haag en Delfland plaats. De ene keer met minimaal 1 wethouder en 1 hoogheemraad waarbij ook de water-gerelateerde dossiers van andere bestuurders betrokken worden, de ander keer met alle betrokken bestuurders. Ook ambtelijk wordt op zowel operationeel als managementniveau actief de samenwerking aangehaald. De accounthouders voeden het brede managementoverleg, dat op haar beurt een basis biedt voor de agenda van bestuurlijke overleggen.

Overleggen in het werkveld zijn divers en verdeeld over veel mensen en processen. Voorbeelden zijn het Meerjarenprogramma Kunstwerken, de Watertoets, aanvragen watervergunningen, klimaatadaptatie, SGBP3 en diverse afstemmingen over beleidsdocumenten en – velden waar water van belang is, zoals vaarwegbeheer of assetmanagement. Vanuit de dienst Stadsbeheer (Stedelijk Beheer) en de dienst Stedelijke Ontwikkeling (Stedenbouw en Planologie) zijn coördinatoren aangewezen om met hun counterpart bij Delfland de samenwerkingsprocessen te stroomlijnen.

Naast dit alles is het ook van belang dat er ruimte blijft om elkaar vrijblijvend te kunnen adviseren, nieuwe ontwikkelingen te kunnen signaleren en om innovaties te kunnen delen en uitwerken, zowel in de ruimtelijke ordening als in het dagelijks beheer.

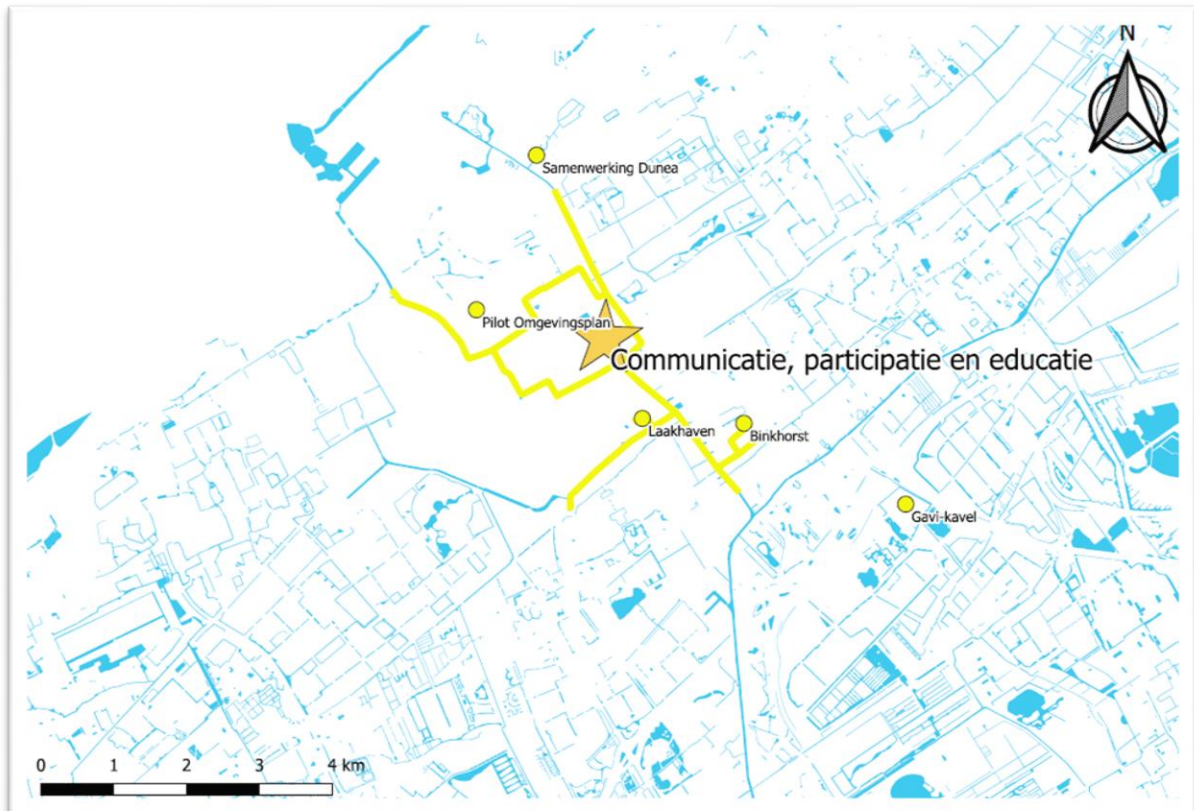
Jaarprogramma

Met alleen een agenda is het niet mogelijk om gezamenlijk doelen en ambities na te streven. De agenda moet worden gevuld met concrete acties. Daarom is voor de komende jaren een projectenlijst op hoofdlijnen opgesteld. Deze dient dan ook als basis voor de agenda's van structurele overleggen op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De versie voor 2022 is in de bijlage toegevoegd.

Zowel Den Haag als Delfland concentreert zich hierbij op een efficiënte uitvoering van hun wettelijke taken. De Wateragenda zorgt er samen met de overlegstructuren voor dat afstemming een vanzelfsprekendheid blijft. De Wateragenda heeft niet de ambitie om een beleidsmatige kader te bieden voor watergerelateerd beleid, maar het is wel het kader voor samenwerking op alle gemeenschappelijke belangen bij stedelijk water. De projectenlijst biedt het totaaloverzicht en wordt doorlopend bijgehouden.

Financiering en capaciteit komen uit de staande organisatie en lopende projecten en indien nodig worden hierover afspraken gemaakt in de periodieke overleggen.

Voor enkele projecten is de samenwerking extra relevant, hieronder 4 voorbeelden daarvan.

Enkele voorbeelden van integrale projecten waaraan samen wordt gewerkt.

MJPK4

In het Meerjarenprogramma Kunstwerken wordt de vervanging van diverse kades en bruggen geregeld. Dit is van groot belang voor de veiligheid van gebruikers op de kant en voor het goed functioneren van het watersysteem. Bij de uitrol van het programma worden verbeteringen meegenomen, maar tijdens het werk wordt de doorstroming van het watersysteem beperkt. Er zijn duidelijke kaders voor toetsing afgesproken. Hieraan wordt in de praktijk uitvoering gegeven, waarbij naast de fasering werkzaamheden in het boezemstelsel ook overige werkzaamheden en kansen voor verbetering afvoer en doorstroming worden meegewogen. Samen blijven we zoeken naar een maatschappelijk verantwoorde aanpak.

Beheerovereenkomst

De beheerverantwoordelijkheid voor diverse soorten water en oevers in polder en boezem is -al naar gelang het belang er van- verdeeld tussen gemeente en Delfland. Ook voor diverse regulerende voorzieningen is de verantwoordelijkheid verdeeld. De huidige 20 jaar oude beheerconvenant wordt aangepast op de sterk wijzigende stad, het actuele beleid en de vele toegevoegde nieuwe voorzieningen.

Resilience

Het huidige beleid is sterk norm- en effectgericht, nodig om sturing te kunnen geven aan noodzakelijke verbeteringen. Op de hele lange termijn spelen echter veel onzekerheden en neemt de kans toe op gebeurtenissen boven de huidige norm. Om adequaat te kunnen reageren op schokken en verrassingen in de toekomst en om falen te voorkomen wordt nu al nagedacht over het vergroten van onze veerkracht. Gezamenlijk zetten we in op kennisontwikkeling voor klimaatadaptatie op de korte en (middel-)lange termijn, regionaal en landelijk. De kennis wordt toegepast bij het actualiseren van beleid en ingezet bij de werkzaamheden in de stad.

Integraal Water, Groen en Klimaatplan

Voorgaande leidt tot het voorstel om een gezamenlijke visie te ontwikkelen die deze Wateragenda ontstijgt. De gedachtenvorming hierover is opgestart. Deze omvat integrale gezamenlijke kennisontwikkeling en visievorming voor korte, middellange en lange termijn:

"Wat is op basis van alle belangen in de stad het meest wenselijke systeem en hoe werken we daar samen en met de stad naar toe?"

3 Beleidskader

3.1 Haags water tot 2027

Den Haag en Delfland willen een veilig, schoon, gezond, aantrekkelijk en toekomstbestendig Haags watersysteem realiseren. De lange-termijn-doelstelling voor het Haagse waterbeleid luidt daarom als volgt:

Het realiseren van een duurzaam, schoon, veilig, klimaatbestendig en gezond watersysteem, dat nu en in de toekomst bijdraagt aan een aantrekkelijke (leef)omgeving, waar bewoners, bedrijven en bezoekers van Den Haag op een bewuste manier mee omgaan.

Naast het bieden van schoon water met een diversiteit aan planten en dieren moet het watersysteem nadrukkelijk ook goed en veilig functioneren. De doelstelling is een brede vertaling van de algemene gemeentelijke ambitie richting een schone en veilige stad.

3.2 Vier beleidsdoelen

De langetermijndoelstelling is onder te verdelen in vier beleidsdoelen, die ook in de vorige wateragenda zijn gehanteerd:

- 1. Klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem:** veilige waterkeringen langs de kust en goed doorstroombare boezemkanalen houden overtollig water 'van de straat'. Daarbij kijken we ook naar de langere termijn. Voor hemelwater kijken we naar alle fases in de weg van het water: vasthouden/gebruiken van hemelwater, bergen en afvoeren om het watersysteem te ontlasten. We zorgen er voor dat de benodigde hoeveelheid waterberging waar nodig mee groeit met de klimaatverandering zodat het gehele watersysteem even goed blijft functioneren. We zoeken actief naar mogelijkheden om de doorstroming te verbeteren.
- 2. Duurzaam schoon en gezond water:** het Haagse watersysteem is uiterlijk in 2027, (doeljaar voor de KRW), chemisch schoon en gezond én ecologisch robuust ingericht.
- 3. Aantrekkelijk water:** het Haagse watersysteem is zodanig ingericht dat de burgers en bezoekers van Den Haag de stad een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving vinden. De wateropgave wordt daarom in samenhang met andere maatschappelijke opgaven als ruimtelijke ordening, recreatie, cultuurhistorie, ecologie en economie uitgewerkt.
- 4. Bewust van Haags water:** Haagse burgers waarderen het water in hun directe leefomgeving. Burgers en bezoekers van de stad weten welke bijdragen zij kunnen leveren aan het bereiken en in stand houden van een duurzaam schoon, gezond en veilig Haags watersysteem.

Deze beleidsdoelen zijn niet nieuw binnen het waterbeheer. Maar Den Haag en Delfland willen deze doelen nadrukkelijk koppelen aan duurzame oplossingen in de stedelijke omgeving. In een stad als Den Haag, met een grote woningbouwopgave binnen de bestaande stad, is dat niet altijd eenvoudig. De beleidsdoelen zijn dan ook alleen te bereiken als alle wateropgaven in samenhang met (ruimtelijke) opgaven op andere beleidsterreinen worden opgepakt.

Hiermee gaan we verder dan in de voorgaande versies van de wateragenda: daarbij kijken we vooruit en sorteren voor op de toekomstige klimaatverandering. We bouwen veerkracht in om voorbereid te zijn op onzekerheden in de klimaatverandering op te kunnen vangen.

3.3 Gedeelde verantwoordelijkheid

Zoals al kort in hoofdstuk 1 omschreven hebben Delfland en Den Haag ieder een duidelijke eigen verantwoordelijkheid in het waterbeheer.

Samen hebben de partijen vanuit hun taken beiden invloed op de (zwem)waterkwaliteit en delen een verantwoordelijkheid in het dagelijks beheer en onderhoud van watergangen. Delfland voor de grotere grachten en vaarten met een primaire waterafvoerende taak, Den Haag voor de kleinere. Beide partijen hebben ook ecologische doelstelling, waarbij duidelijk is dat de ecologie op het droge nooit volledig los kan worden gezien van de natte ecologie. Groen en blauw zijn sterk verweven.

Om aan hun individuele verantwoordelijkheden invulling te geven stellen Den Haag en Delfland ieder eigen plannen op. Daar waar de verantwoordelijkheden bij elkaar komen worden gezamenlijke plannen opgesteld. Belangrijke plannen die de basis vormen voor de wateragenda zijn binnen de gemeente de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig, het Gemeentelijk Rioleringsplan, de Nota Stedelijke Ecologische Verbindingszones, de Nota Binnenwater, de nota Stadsnatuur, de hoogbouwnota Eyeline Skyline, natuurinclusief bouwen en de Gereedschapskist openbare ruimte (actualisatie Handboek Openbare Ruimte). Bij Delfland ligt de basis bij de Watervisie Delfland, het Waterbeheerprogramma, de Kadernota 2019, en de programmaplannen Waterkwaliteit, Duurzaam circulair, Klimaatadaptatie en Omgevingswet. Samen zijn acties opgepakt in de bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water, het Netwerk Waterketen Delfland en in de visie Toekomstbestendig Haags Water. De bestuursovereenkomst Schoon en Gezond Water krijgt een vervolg met een gebiedsgerichte aanpak. Hierin neemt ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en wordt samengewerkt waar dat meerwaarde heeft.

In veel gevallen is sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld bij ruimtelijke planvorming, beheer en onderhoud van watergangen, monitoring van het water- en rioleringsstelsel en communicatie over water. Ook werken we samen om de Ruimtelijke Adaptatie vorm te geven, bijvoorbeeld in de risicodialogen. Ook mitigatie krijgt de aandacht, niet alleen binnen de eigen bedrijfsprocessen en werkzaamheden, maar ook bij bijvoorbeeld het verwerken van bagger op de kant en veenoxidatie in gebieden met bodemdaling. Water is ook een bron van energie, van de organische bestanddelen in afvalwater die kunnen worden vergist (groen gas) tot de inzet van water bron van warmte of kou (TEO en TEA). Bij het beheer en onderhoud van watergangen en -keringen is het belangrijk om elkaar te betrekken. Daarbij kan door tijdige en nauwe betrokkenheid bij vergunning- en handhavingstrajecten de dienstverlening van zowel Delfland als de gemeente richting burgers/aanvragers verbeteren.

Den Haag en Delfland komen elkaar ook tegen in samenwerkingsverbanden met anderen, zoals bij de Convenant Klimaatadaptief Bouwen, het Waterkader Haaglanden, de werkregio Delfland vanuit de DPRA, de Water- en Klimaatafcomen en bij het vanuit de rijksoverheid geïnitieerde proces om te komen tot meer samenwerking in de (afval-)waterketen. Samenwerking speelt ook een grote rol bij planvorming rondom grote ontwikkelingsprojecten als Scheveningen Haven, de Binckhorst en de Westlandse Zoom. Met de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig wordt een kader geboden om te sturen op klimaatadaptieve ruimtelijke ordening.

Zeker nu het zich laat aanzien dat de naweën van de 'coronacrisis' ook effect zullen hebben op de ruimtelijke planvorming. Innovatie biedt hierbij extra kansen voor verbetering op diverse terreinen. Bijvoorbeeld drijvende natuurvriendelijke oevers, polderdaken, Urban WaterBuffer en Groenblauwe schoolpleinen.

En tot slot is een belangrijke recente focus, voor zowel Delfland als Den Haag, het onderwerp participatie. Doordat we steeds meer naar de kleinste zwakke schakels in het watersysteem kijken, komen we bijna letterlijk ook steeds dichterbij de Hagenaars. Het veilig en beheersbaar houden doen we samen. Als overheden samen vóór de Hagenaars, maar steeds meer ook samen met de Hagenaars. Daar hebben we de laatste jaren bij de aanpak van waterkwaliteitsknelpunten in Loosduinen en Mariahoeve al de nodige ervaring mee opgedaan.

4 De beleidsdoelen

4.1 Klimaatbestendig en veerkrachtig water

Een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem gaat in de ogen van Den Haag en Delfland over het realiseren van betrouwbare waterkeringen langs de kust, om het creëren van veilig zwemwater en voldoende bergingscapaciteit in bodem, oppervlaktewater en riolering en zelfs op en onder bebouwing, zodat wateroverlast in de stad zoveel mogelijk wordt voorkomen en nadelige effecten van droogte worden beperkt.

De kustverdediging moet voldoende bescherming bieden tegen het water van de Noordzee. In Nederland is afgesproken dat onze kust bestand moet zijn tegen calamiteiten die eens in de tienduizend jaar kunnen voorkomen.

Maar niet alleen de zee bedreigt de stad. De afgelopen tien jaar heeft Den Haag een paar keer wateroverlast binnen de stad gehad. Het watersysteem kon toen de grote hoeveelheid neerslag niet verwerken. Belangrijke oorzaken daarvan zijn de toenemende bebouwing, meer wegen en minder open water. Een vroegtijdige inbreng van het waterbelang in de beginfase van ruimtelijke planvorming is dan ook belangrijker dan ooit.

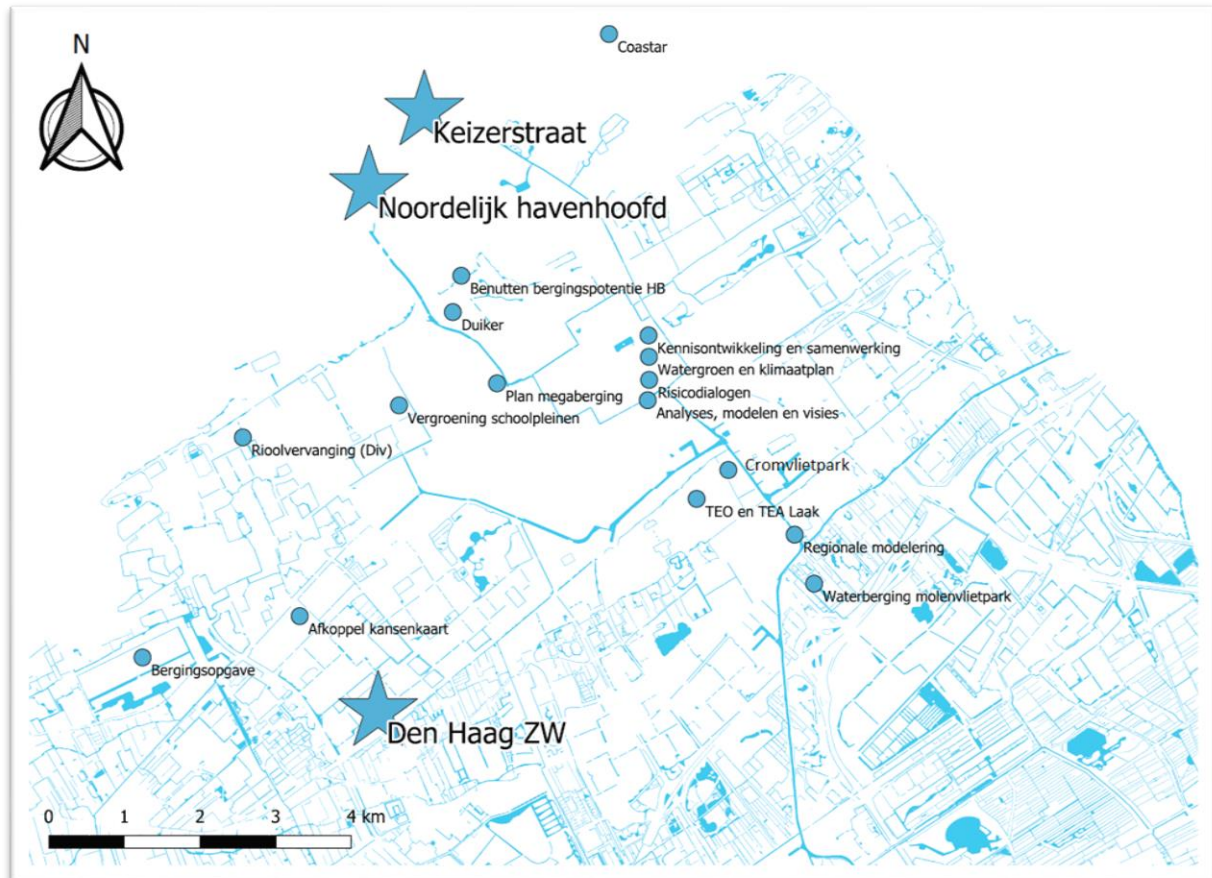
Den Haag wil graag bekend staan als 'Wereldstad aan zee' waar het goed wonen, werken en recreëren is. De ligging aan zee is een belangrijke trekpleister voor bewoners en bezoekers, maar brengt ook het risico van overstromingen met zich mee.

'Klimaatbestendig water' bereiken we als de kustbescherming op orde is. Delfland werkt in dit verband samen met Den Haag proactief aan het behoud van de veiligheid van de Delflandse Kust. Met de aanleg van de nieuwe boulevard, grote zandsuppleties op het strand en het opspuiten van de Zandmotor is geborgd dat de regio de komende jaren voldoende beschermd is tegen de zee. Partijen kijken alvast vooruit naar de opgaven van de nabije toekomst rekening houdend met aankomende ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de (middel-)lange termijn wordt de opgave gezamenlijk verkend.

'Klimaatbestendig water' gaat ook om het ophogen en versterken van de dijken en kades langs de boezemwateren. Deze grotere watergangen zijn dé afvoerkanalen van overtollig water naar zee en heel belangrijk voor een droog en bewoonbaar achterland.

'Veerkrachtig water' bereiken we met voldoende vasthoud- en bergingscapaciteit in de aanwezige watergangen en riolering en in het daarop afwaterende gebied. Het creëren van voldoende bergingscapaciteit is nodig om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen en de kans op calamiteiten zo klein mogelijk te maken. Veerkrachtig wordt het systeem als we rekening houden met meer regenval als gevolg van klimaatveranderingen en als we ruimte inbouwen om de onzekerheden daarin te kunnen opvangen. Den Haag en Delfland beseffen dat het uitbreiden van de waterbergings- en afvoercapaciteit op een verantwoorde en soms op innovatieve wijze moet gebeuren. Om de effecten van droogte te beperken wordt regenwater waar mogelijk vastgehouden en geïnfiltreerd, rekening houdend met de effecten daarvan op het grondwater. We verkennen samen welke maatregelen voldoen om het waterstelsel veerkrachtiger te maken. Voor een klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem liepen al veel acties om de waterveiligheid te vergroten en om klimaatadaptatie vorm te geven, maar een paar acties verdienen ook voor dit thema de komende tijd extra aandacht. Deze worden hieronder toegelicht.

Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Projecten die bijdragen aan klimaatbestendig en veerkrachtig Haags water.

Verbindingen

Voor een toekomstig veerkrachtig watersysteem zijn dwarsverbanden belangrijk. Water moet uiteindelijk naar een gemaal kunnen stromen om afgevoerd te worden. Hoe meer wegen er zijn voor het water, hoe zekerder die afvoer is. De verbindingen met het Westland zijn zowel voor waterrecreatie en ecologie als voor doorstroming voor verbetering vatbaar. Dit is een kwestie van lange adem. Bij de Omgevingsvisie voor Den Haag komt hiervoor meer aandacht.

Den Haag Zuid West

De jaren 50 wijkten in Den Haag Zuid West worden omgevormd met meer hoogbouw. Hier moet een goede gezamenlijke afweging over effectieve klimaatadaptieve inrichting op privaat terrein, in de openbare ruimte of in het bestaande watersysteem te maken.

Scheveningen kust

Bij de ruimtelijk ontwikkeling rond het Noordelijk Havenhoofd bij Scheveningen Haven staan waterveiligheid en het vergroten van de meerwaarde van de openbare ruimte centraal. Er liggen nog uitdagingen in het wederzijds afstemmen van behoeften voor een veilige kust ter hoogte van de haven en de inpassing van de zeewering in samenhang met de ruimtelijke ontwikkeling. De 'Langetermijn visie waterveiligheid Delflandse kust' is voor Scheveningen relevant vanwege de grote dynamiek. Hierin worden de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en de opgave voor waterveiligheid gezamenlijk beschouwd met als doel versterking van de ruimtelijke kwaliteit en een toekomstbestendige zeewering anderzijds.

Keizerstraat als eerste stap naar nieuwe klimaatregels

Twee jaar achter elkaar, in 2020 en 2021, is in juni een buitengewoon hevige regenbui gevallen op Scheveningen die ernstige overlast veroorzaakte in met name de Keizerstraat. In 2021 is ook de Wegwijzer Den Haag Klimaatbestendig verschenen waarin voor 2050 als doelstelling is omschreven dat ook een buitengewoon heftige klimaatbui niet voor een dergelijke overlast mag zorgen. De natuur heeft de Keizerstraat nu overduidelijk aangewezen als een eerste plek om uitvoering te geven aan dit nieuwe beleid.

4.2. Duurzaam schoon en gezond water

Het Haagse water is de laatste jaren steeds schoner geworden. Sterk vervuild water komt vrijwel niet meer voor. Toch bevat het water nog altijd meer fosfaat, stikstof, koper en zink dan de KRW-doelstellingen voorschrijven. Er is daarom gezamenlijk inzet nodig om de KRW-doelstellingen te behalen. Den Haag en Delfland zetten zich in voor duurzaam schoon en gezond water door het oppervlakte- en grondwater schoon te maken en te houden. Delfland draagt zorg voor een goede fysisch-chemische waterkwaliteit middels het verlenen van vergunningen (bij lozingen), handhaving en voorlichting. Den Haag draagt bij door rioleringsmaatregelen en gericht afkoppelen. Voor een structurele aanpak van emissies in het oppervlaktewater is ook landelijk beleid nodig, bijvoorbeeld op het gebied van bouwmaterialen, meststoffen en bestrijdingsmiddelen.

De KRW stelt niet alleen eisen aan de fysisch-chemische waterkwaliteit, maar vereist ook een verbetering van de ecologie. Dit vraagt om aanvullende maatregelen. Den Haag en Delfland richten een deel van de watergangen en oevers ecologisch in, door aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen. Uitgangspunt binnen het stedelijk gebied zijn hierbij de versterking van de ecologische hoofdstructuur en het wensbeeld voor het netwerk natte ecologische zones vanuit Delfland. Waar mogelijk verbinden we beide met elkaar. Zo worden de wateren en oevers in Madestein en de Uithof al langzaam omgevormd tot een knooppunt in dit netwerk van natte ecologische zones en in de Laakhaven worden drijvende oevers toegepast als stapsteen binnen dit concept. Inmiddels is gemaal Schoute in Scheveningen effectiever vispasseerbaar gemaakt en zijn er geen prioritaire vismigratieknelpunten meer in Den Haag.

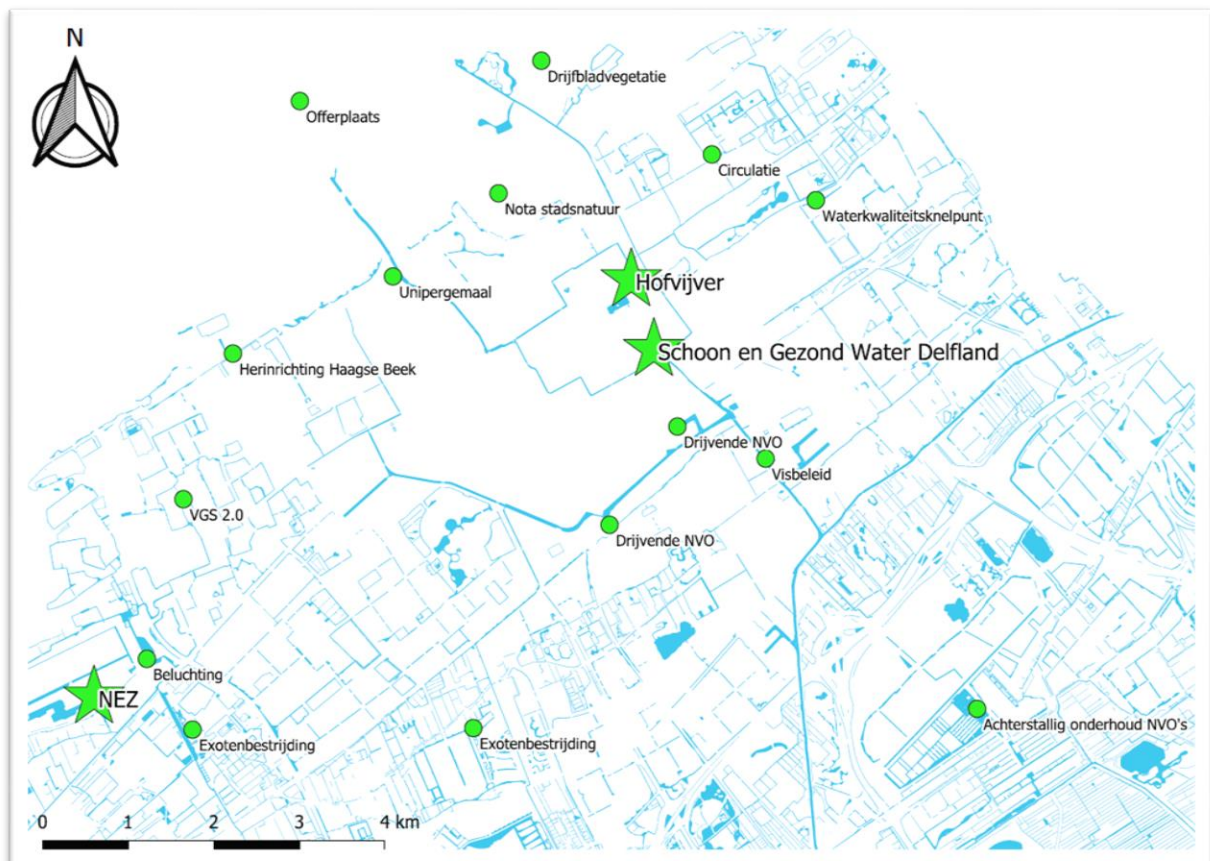
Ook grootschalig onderhoudswerk wordt, waar mogelijk, benut om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren. Gezamenlijk worden de mogelijkheden onderzocht om bij baggerwerkzaamheden meer rekening te houden met de behoeften vanuit de ecologie, bijvoorbeeld door plaatselijk grondiger te baggeren en ecologische belangen mee te wegen bij de keuze voor een baggermethode, -frequentie of -fasering. Extra aandacht komt er voor de 'plastic soup', waarbij de aanpak en afvangen van plastic zwerfvuil in het water centraal staat.

In voorgaande jaren zijn modelmatig diverse potentiële knelpunten in de waterkwaliteit in kaart gebracht. Drie knelpunten, bij Loosduinen, in Wateringseveld en Mariahoeve, zijn ook in de praktijk duidelijk naar voren gekomen. Met beheermaatregelen (doorspoelen, opschonen van watergangen), bij werken aan het riool of bij aanpassingen in de openbare ruimte wordt bekeken of het mogelijk is om de potentiële overlast verder te beperken en de vuillast door overstorten verder terug te dringen. Bovendien worden maatregelen zoals afkoppelen, aanleg van grotere duikers en het treffen van doorspoelvoorzieningen uitgevoerd om de kwaliteit duurzaam te verbeteren. Er wordt voor de gehele stad gestreefd naar nog doelmatiger samenwerken bij onderhoud en beheer van het water.

Binnen het Gemeentelijke Rioleringsplan 2021-2025 werkt de gemeente aan het verbeteren van de functionaliteit van het rioleringsstelsel. Hierbij wordt ook het milieuhygiënisch functioneren meegenomen. In dit kader wordt bijvoorbeeld jaarlijks 8 hectare verhard oppervlak afgekoppeld, ontsteend en/of vergroend. Een grotere efficiency in het afvalwatersysteem kan mogelijk worden bereikt door kennisuitwisseling en nauwere samenwerking tussen de verschillende partners.

Water kan ook een bron van energie zijn, als opslag- en transportmedium voor koude en warmte. Bij een zorgvuldige en duurzame benutting van de thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) kan ook de kwaliteit van het oppervlaktewater worden verbeterd wanneer nadelige opwarming in de zomer wordt verminderd. Samen gaan we kijken naar een goede regie op deze energiebron. Daarnaast bezit ook afvalwater energie, in de vorm van warmte. Projecten om de thermische energie uit afvalwater (TEA) te benutten in de stad zijn in het verleden al voorbereid, maar nog niet tot uitvoering gekomen. In het bredere verband van 'energietransitie' maken we hiervoor ruimte.

Op het gebied van schoon en gezond water lopen al tal van projecten, maar een paar acties verdienen de komende tijd extra aandacht. Deze worden hieronder toegelicht. Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Maatregelen voor duurzaam, schoon en gezond water.

NEZ Madestein

Door ecologische maatregelen aan oevers en in het water wordt een Natte Ecologische Zone van minimaal 6 hectare mogelijk gemaakt. Dit gebeurt in samenhang met de ontwikkeling van het landschapspark en met maatregelen die moeten worden getroffen voor de waterveiligheid (dijkverhogingen). De kwaliteit van het zwemwater in dit gebied willen we graag verbeteren, zie hiervoor paragraaf 4.3.

Hofvijver

De renovatie van het Binnenhof biedt bedreigingen maar ook kansen voor de Hofvijver. Het water moet schoon en netjes blijven en liefst versterken we de ecologie. Hiervoor gebruiken we zoveel mogelijk lokale bronnen. Bij overleggen met de Rijksgebouwendienst trekken Delfland en Den Haag samen op.

Maatregelen ten behoeve van SGBP3

De bestuursovereenkomst voor het lopende Stroomgebieds Beheersplan (SGBP2) is in 2021 afgelopen. Den Haag en Delfland maken voor het SGBP3 concrete afspraken over gezamenlijke maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. Deze maatregelen richten zich niet alleen op KRW-waterlichamen, maar ook op overig water. Gemaakte afspraken zullen aan deze lijst worden toegevoegd.

Kwaliteitsbaggeren

Den Haag en Delfland zullen ook afspraken maken over kwaliteitsbaggeren. In 2021 is een proces opgestart voor gezamenlijke kennisontwikkeling naar effect van kwaliteitsbaggeren op de waterkwaliteit en de randvoorwaarden voor uitvoering. Door meer kennis ten aanzien van effect en randvoorwaarden bij de uitvoering kunnen uiteindelijk keuzes worden gemaakt over de mogelijke inzet van kwaliteitsbaggeren voor verdere verbetering van de (ecologische) waterkwaliteit.

4.3 Aantrekkelijk water

Schoon en mooi water in de stad heeft voor iedereen belevingswaarde. Voor de een is water rustgevend, voor de ander is water juist een ideale plek om actief bezig te zijn door erin te varen, zwemmen, te vissen of erlangs te fietsen en te wandelen.

Waterbeheer en de inrichting van de openbare ruimte zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Duurzaam waterbeheer hangt nauw samen met het gebruik dat wordt gemaakt van het water zelf en van het land eromheen. Dit gebruik kan ook leiden tot waterproblemen. Meer verharding kan bijvoorbeeld leiden tot wateroverlast. Maar maatregelen die voor het realiseren van een duurzaam schoon en gezond watersysteem worden genomen, kunnen ook juist bijdragen aan het aantrekkelijk maken en houden van de stad. Om de kracht van het watersysteem nog beter te benutten, is het wenselijk om het water waar mogelijk op een aantrekkelijke wijze in de openbare ruimte integreren.

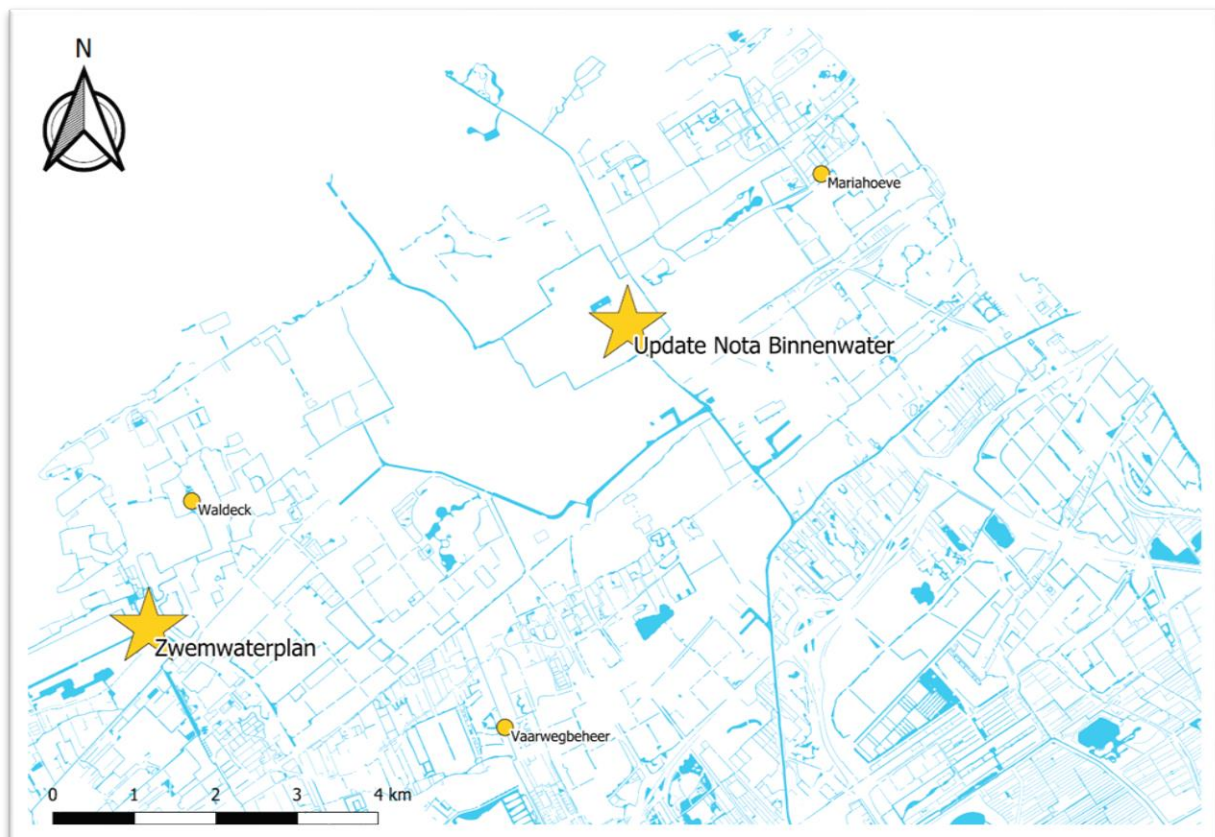
Of water mooi is, of niet, is een kwestie van persoonlijke smaak. Bewoners, bedrijven en bezoekers zullen dus verschillende meningen hebben over wat aantrekkelijk is. Den Haag en Delfland zijn benieuwd naar die mening en willen belanghebbenden actief betrekken bij het realiseren van aantrekkelijk water in de stad. Daarom wordt de dialoog met de bewoners van de stad gestart om samen met hen een mening te vormen over wat 'aantrekkelijk water' is. De participatieladder wordt hierbij ingezet als instrument.

Het realiseren van 'aantrekkelijk water' heeft een relatie met het realiseren van 'duurzaam schoon en gezond water'. De aanleg van natuurvriendelijke oevers vergroot de aantrekkelijkheid van het Haagse watersysteem voor bewoners en bezoekers. Het realiseren van 'aantrekkelijk water' is verder het creëren van recreatieve (zwem-)voorzieningen op en langs het water. Den Haag wil bovendien de cultuurhistorische waarde van het grachtenstelsel benadrukken door bijvoorbeeld rondvaartorganisaties meer ruimte te geven om bezoekers door de stad te leiden.

De gemeentelijke Nota Binnenwater omvat een meerjarig actieprogramma voor de gemeente om orde op zaken te stellen, om recreatieve mogelijkheden voor het gebruik van het binnenwater te vergroten, ruimte te bieden aan economische activiteiten en om de zichtbaarheid van het water te vergroten. Op dit moment is er geen actieprogramma. Den Haag overweegt actualisatie. In praktische zin wordt de mogelijkheid voor passanten om Den Haag te bezoeken steeds verbeterd door de aanleg van passantenplekken en een goede nautische invulling van de nieuwe waterpartijen die recent zijn aangelegd in de Binckhorst.

Op het gebied van aantrekkelijk water lopen diverse acties, maar een paar acties verdienen de komende tijd extra aandacht. Deze zijn hieronder toegelicht.

Een totaaloverzicht van acties op het moment van verschijnen van deze nota is in de bijlage als projectenlijst toegevoegd.

Maatregelen voor aantrekkelijk water.

Zwemwater

De zwemwaterkwaliteit van de Haagse zwemwaterlocaties in het binnenwater (rond Madestein) laat in de zomermaanden regelmatig te wensen over. Een gezamenlijk onderzoek naar mogelijkheden om de zwemwaterkwaliteit op met name het gebied van blauwalg te verbeteren moet hier verandering in brengen. Omdat niet alleen Haags water hiermee kampt start onder trekkerschap van Delfland een regionaal onderzoek naar 13 aangewezen zwemlocaties. Het onderzoek moet leiden tot overeenstemming over maatregelen om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren.

Delfland gaat samen met gemeenten een regionaal zwemwaterplan opstellen. Een aandachtspunt bij zwemwater is de blauwalg die bij warm zich explosief ontwikkelt en bij mens en dier tot irritatie leidt. Het daarop volgende negatieve zwemadvies is vervelend. We trekken samen op in kennisontwikkeling en het nemen van maatregelen.

Nota Binnenwater

Sinds 2012 werkt de gemeente Den Haag aan de verbetering van met name het recreatief en commercieel gebruik van het water. Voor recreanten en rondvaartorganisaties zijn tal van voorzieningen aangelegd en verbeteringen getroffen. Bruggen zijn verhoogd en nieuwe vaargebieden zijn beschikbaar gekomen. Een update van de Nota Binnenwater of een nieuw actieprogramma op dit gebied moet verdere sturing geven aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van het Haagse water voor gebruikers.

4.4 Bewust van Haags water.

Om de waterdoelen te bereiken, is een bijdrage van inwoners, bezoekers en bedrijven nodig. Ieders gedrag heeft immers invloed op de kwaliteit en beleving van water. Iedereen kan bijdragen door bijvoorbeeld inzet op vasthouden van regenwater, voorkomen van vet en doekjes in het riool, voorkomen van plastic in het water en het opruimen er van, geen auto's wassen in afgekoppeld gebied, ontstenen van tuin, begroeide gevels en daken, etc..

Haagse inwoners weten meestal wel hoe het water in hun wijk er uit ziet, maar zijn zich vaak onvoldoende bewust hoe ze zelf kunnen bijdragen aan het waterbeheer in hun directe leefomgeving. Den Haag en Delfland willen daarom luisteren naar de ideeën van burgers, bezoekers en bedrijven én hen proactief voorlichten over het Haagse watersysteem. Wij verwachten dat bewoners, bedrijven en bezoekers zich daarna bewuster zijn van het water in hun leefomgeving en er zorgvuldiger mee zullen omgaan.

Voor de 'bewustwording van Haags water' wordt gericht aandacht gegeven aan de betekenis van water (oppervlakte-, grond- en afvalwater) in de directe leefomgeving. We sturen op een groeiend bewustzijn van klimaatadaptatie zodat meer mensen weten dat de aanleg van extrawater helpt tegen wateroverlast en dat water in combinatie met groen, ook bij kan dragen aan tegengaan hitte en droogte. Er zal ook aandacht worden besteed aan onmogelijkheden. Bij zeer hevige regenval kan er immers altijd sprake zijn van enige mate van overlast. Inwoners kunnen ook zelf bijdragen aan het bereiken van een duurzaam schoon, aantrekkelijk en veilig watersysteem. Om de bewoners te bereiken zullen zoveel mogelijk bestaande communicatie en educatie-trajecten worden benut.

Communicatie en informatie-uitwisseling zijn belangrijk voor het welslagen van deze wateragenda. Den Haag en Delfland zijn van mening dat de beleidsdoelen van deze wateragenda alleen haalbaar zijn als de bewoners, bezoekers en bedrijven van de stad daar een bijdrage aan leveren. Den Haag en Delfland tekken gezamenlijk op in de communicatie over water.

Participatie

Bewoners en bedrijven zijn ook een partij met grote daadkracht, die zeker in de mazen van het waternetwerk een belangrijke factor van verbetering kunnen betekenen. Bij de aanpak van waterkwaliteitsknelpunten wordt hier al ervaring mee opgedaan. Betrokken bewoners beplanten en beheren kleine stukjes watergang, 'watertuinen', van waaruit de hoop is dat een rijkdom aan planten en dieren zich geleidelijk kan gaan verspreiden over de gehele stad. Bovendien worden met betrokken groepen burgers in de zijlijn van het Gulden Klinker-project ook zogenaamde waterconvenanten afgesloten. Bewonersgroepen en bijvoorbeeld volkstuinverenigingen bieden zo een helpende hand bij het extra schoonhouden van een hoekje van het water. Ook bij de aanpak van droogte en het terugdringen van het gebruik van schoon drinkwater voor bewatering van planten wordt de stad betrokken.

Naast de participatieladder van de gemeente Den Haag, heeft ook Delfland een beleidskader participatie opgesteld. Daar waar we een gedeeld belang hebben betrekken we elkaar bij de participatie en communicatie.

Handhaving

Naast communicatie is ook handhaving een instrument om het bewustzijn bij burgers en bedrijven te vergroten. Belangrijk is dat in eerste instantie proactief de juiste voorlichting wordt geven om overtredingen te voorkomen. Den Haag en Delfland willen bewoners en bedrijven op deze manier informeren over de kwetsbaarheid van het watersysteem en hen zo aansporen om te wonen, werken en leven met aandacht voor het milieu.

Uiteindelijk blijft ook de standaard handhaving met het 'bonnenboekje', zoals in het kader van de Verordening op de Binnenwateren of de Waterwet (voorheen de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren) noodzakelijk. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld afval uit boten, olielozingen of verkeerd gebruik van materialen.

Door zorgvuldige communicatie zal de preventieve werking zoveel mogelijk worden benadrukt. Dit doordat andere overtreders de mogelijke gevolgen van hun handelen of nalaten beter onder ogen zien.

5 Financiën

De Wateragenda 2021-2025 is bedoeld om de samenwerking aan gedeelde doelen te bevorderen. Voor het uitvoeren van watertaken, projecten, activiteiten en maatregelen door Den Haag en Delfland is geld en capaciteit nodig. In de projectenlijst bij de Wateragenda worden daarom alleen projecten en onderzoeken opgenomen die kunnen worden gerealiseerd binnen de bestaande budgetten voor het reguliere beheer of binnen budgetten waarover apart besluitvorming heeft plaatsgevonden. Voor de gemeente betreft het de volgende budgetten:

- Gemeentelijke rioleringsplan
- Beheerbudgetten grachten en vaarten onder programma 9

Voor Hoogheemraadschap van Delfland geldt dat de kosten vallen onder de reguliere taken / werkzaamheden en daarmee zijn opgenomen in de begrotingen van de komende jaren.

Het uitgangspunt is dat de taakhouder betaalt. Voor de waterschappen (o.a. Hoogheemraadschap van Delfland) zijn dat in principe maatregelen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit. De gemeente betaalt de rioleringsmaatregelen en de maatregelen in de buitenruimte. In de praktijk zullen maatregelen echter meerdere doelen dienen. In veel gevallen is maatwerk voor de kostenverdeling nodig.

Bijlage projectenlijst

Voor de periode 2022-2025 is een projectenlijst op hoofdlijnen opgesteld. De lijst dient als basis voor de agenda's van structurele overleggen op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De lijst wordt als voorbereiding op de overleggen minimaal jaarlijks geactualiseerd.